

24-25 maggio 2024

ARAMAICO TARGUMICO

Lettura di testi targumici relativi al Sabato

(Gen 2,1-3; Es 20,8-11)

(G. Odasso)

I
Gen 2,1-3

Testo masoretico

¹ וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם:
² וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְכָל- מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
³ : וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ
שָׁבַת מְכָל-מְלֹאכְתּוֹ
אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: פ

Targum Onkelos

וְאַשְׁתַּכְּלֵלוּ שְׁמַיָא וְאַרְעָא וְכָל חַיְלֵיהוֹן:
 וְשִׂיְצִי יְיָ בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עֲבַדְתָּהּ דִּי עֶבֶד וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
 מִכָּל עֲבַדְתָּהּ דִּי עֶבֶד:

וּבְרִיךְ יְיָ יְתֵת יוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְקַדִּישׁ יְתֵת אַרְיָ בְּהַ נַח מִכָּל
 עֲבַדְתָּהּ דִּי בְרָא יְיָ לְמַעַבְד:

v. 1

וְאַשְׁתַּכְּלֵלוּ	3 m. pl. pf. Št di כלל; Š שְׁכַלֵּל finire, terminare Il tema Št ha valore passivo riflessivo del tema Š.
שְׁמַיָא	m.pl. enf.; pl. ass. שְׁמַיָּן = ebr. שָׁמַיִם cielo
וְאַרְעָא	st. enf di אַרְעָא (ebr. אֶרֶץ <*'arṣ <*'ard cf. Erde; earth) terra
וְכָל	כָּל kol (st. cs. di כָּל tutto, ogni (come in ebr.))
חַיְלֵיהוֹן:	st. cs. m. pl. +. הוֹן suf. 3 m.pl. חַיְלֵיָא schiera; חַיְלָא; pl. חַיְלִין st. cs. pl. חַיְלָא, חַיְלֵיָא pl. חַיְלֵיָא cs. לֵי

v. 2

וְשִׂיְצִי	1 + 3 m.s. pf. Š יִצֵּא, uscire; Š: שִׂיְצִי far uscire; finire, terminare
יְיָ	יְהוָה
בְּיוֹמָא	בְּ + st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעָאָה	st. enf.; corrisponde all'ebraico שְׁבִיעִי settimo
עֲבַדְתָּהּ	o עֲבִידְתִּיהָ st.cs. f.s. di עֲבִידָא opera + suf. 3 m.s.
דִּי	pr. rel.

עָבַד	3 m.s. pf. Pe. עָבַד fare
וָנַח	1 + 3 m.s. Pe. וָנַח riposare
בְּיוֹמָא	בְּ + st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעָא	st. enf.; corrisponde all'ebraico שְׁבִיעִי settimo
מִכָּל	מִן + כָּל qol (st. cs.)
עֲבַדְתָּהּ:	o עֲבַדְתָּהּ st.cs. f.s. di עֲבַדְתָּהּ opera + suf. 3 m.s.
דִּי	pr. rel.
עָבַד	3 m s pf. Pe. עָבַד fare (ebr. עָשָׂה)

v. 3

וּבְרִיָּהּ	3 m.s.pf. Pa. בְּרָךְ
יִי	יהוה
יָת	segno di accusativo
יוֹמָא	st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעָא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
וּקְדִישׁ	3 m. s. pf. Pa'ēl (= Pi'ēl) santificare
יָתָהּ	יָת segno di acc. + suf. 3 m.s.
אֲרִי	cong. causale
בֵּהּ	= ebr. בּוֹ
נַח	3 m.s. Pe. וָנַח riposare
מִכָּל	מִן + כָּל qol (st. cs.)
עֲבַדְתָּהּ:	o עֲבַדְתָּהּ st.cs. f.s. di עֲבַדְתָּהּ opera + suf. 3 m.s.
דִּי	pr. rel.

בָּרָא3 m.s. pf. Pe. **בָּרָא** creare**יְהוּה****יְהוּה****לְמַעַבְדֵּךְ**ל + inf. cs. **עַבַד** fare

Targum Jerushalmi I (Pseudo-Jonatan)

וּשְׁלִימוֹ בְּרִייתֵי שָׁמַיָא וְאַרְעָא וְכָל חַלְוֹתְהוֹן
 וּשְׁלִימִים יְיָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עֶבְדְתִיהָ דְעֶבֶד וְעִישְׁרְתִי
 עֵיִסְקִין דְבְרָא בִינֵי שְׁמִשְׁתָּא וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְכָל
 עֶבְדְתִיהָ דְעֶבֶד
 וּבְרִיָּהּ יְיָ יַת יוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִן כּוֹלְהוֹן יוֹמֵי שְׁבִיעָתָא
 וְקַדִּישׁ יְתִיהָ אָרוּם בִּיהָ נַח מְכָל עֶבְדְתִיהָ דְבְרָא יְיָ
 וְעֵתִיד לְמַעְבָּד

v. 1

וּשְׁלִימוֹ	3 m.pl. Pe. שְׁלִימִים essere compiuto, terminato
בְּרִייתֵי	st. cs. f.pl, בְּרִיָּא creatura
שָׁמַיָא	m.pl. enf. pl. ass. שְׁמַיִן ebr. שָׁמַיִם cielo
וְאַרְעָא	1 + st. enf. אַרְעָא (ebr. אֶרֶץ <*'arṣ <*'ard cf. Erde; earth) terra
וְכָל	1 + kāl (ebr. כָּל) tutto
חַלְוֹתְהוֹן	st. cs. m. pl. +. חַלְוִין suf. 3 m.pi. חַלְוִיָּא schiera; enf. חַלְוִיָּא pl. חַלְוִין חַלְוִי חַלְוִיָּא

v. 2

וּשְׁלִימִים	1 + 3 m.s. pf. Pe שְׁלִימִים
--------------	------------------------------

יְיָ	tetragramma abbreviato
בְּיוֹמָא	בְּ + st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעָא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
עֲבִידְתִּיה	f.s. cs. עֲבִידָא lavoro + יְהִי suf. 3 m.a. (ebr. יָ)
דְּעֲבַד	דְּ pr. rel. + 3 m.s. pf. Pe. עֲבַד fare
וְעִישְׂרְתִּי	וְ + dieci
עִיסְקִין	m. pl. ass. עִיסְקָא formazione
דְּבָרָא	pr. rel. + 4 m.s. pf. Pe. בָּרָא creare
בֵּינֵי	cf. ebr. בֵּין tra
שְׁמַשְׁתָּא	f. pl. enf. שְׁמַשָּׁא
וְנַח	וְ + 3 m.s. pf. Pe. נָח riposare
בְּיוֹמָא	בְּ + st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעָא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
מִכָּל	מִן + כָּל qāl (ebr, כָּל)
עֲבִידְתִּיה	o עֲבִידְתִּיה st.cs. f.s. di עֲבִידָא opera + suf. 3 m.s.
דְּעֲבַד	דְּ pr. rel. + 3 m-s- pf. Pe. עֲבַד fare (ebr. עָשָׂה)

v. 3

וּבְרִיד	וְ + 3 m.s. pf. Pe. בָּרַךְ o בְּרִיד benedire
יְיָ	tetragramma abbreviato
יַת יוֹמָא	segno di acc. + st. enf. m.s. di יוֹם giorno

שְׁבִיעָאָה	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
מִן כּוֹלְהוֹן	מִן prep., qui ha valore comparativo: più di כוֹלְהוֹן = ebr. כָּלָם; הוֹן suf. 3 m.pl. con valore prolettico : più di tutti essi (i sette giorni)
יוֹמֵי	m. pl. cs. יוֹם giorno
שְׁבִיעָתָא	f. pl. enf, settimana
וְקַדִּישׁ	וְ + 3 m.s. pf. Pa. santificare
יְתִיה	יְת particella di acc. + suf. 3 m.s.; ebr. אֲתוּ-
אַרוֹם	cong. causale: perché, poiché
בֵּיה	ebr. בּוּ
נַח	3 m.s. pf. Pe. נִיַח riposare
מִכָּל	מִן + kāl (ebr. כָּל)
עֲבִידְתִּיה	f.s. cos. עֲבִידָא lavoro + יְהִי suf. 3 m.s.
דְּבִרָא	דְּ pr. rel. + 3 m.s.pf. Pe. בִּרָא creare
יְיָ	tetragramma abbreviato
וְעֵתִיד	וְ cong.+ עֵתִיד cong. unita a ל da valore di futuro al verbo che segue (nel modo infinito)
לְמַעַבְד	לְ + inf. cs. Pe. עֲבַד fare

Targum Neofiti

ואשלמו ברית שמיא וארעא וכל חלוותהון:
 ואשלם ממריה דיני ביומ[א] שביעיא עיבדתיה די ברא והוה שבא
 ונייח קדמוי ביומא שביעיא מן כל עבדתיה די ברא:
 וברך איקריה דייי ית יומא שביעיא וקד[ש] יתיה ארום בה הוא שְׁבָה
 שְׁבָה וניח קדמוהי מן כל עיבדתיה די ברה איקרה דייי למעבד:

v. 1

וְאֶשְׁלֹמוּ	3 m.s. pf. Af. שְׁלִים/שְׁלִים essere completato, terminato; 'Ap ^c ēl completare, terminare
בְּרִית	st. cs. f. pl. בְּרִייה creatura
שְׁמֵיָא	m. pl. enf.; pl. ass. שְׁמִין (ebr. שָׁמַיִם cielo)
וְאֶרְעָא	1 + st. enf. אַרְעָא (ebr. אֶרֶץ <*'arš <*'ard cf. Erde; earth) terra
וְכָל	1 + kāl (ebr. כָּל) tutto
חִילּוֹתֶיהוֹן	st. cs. m. pl. + הוֹן suf. 3 m.pl. חִילְיָא schiera; enf. חִילָא; pl. חִילִין חִילִי חִילְיָא

v. 2

וְאֶשְׁלִים	1 + 3 m.s. pf. Af. שְׁלִים completare
מִמְרִיה	מִמְרָא + יָה (= ו) suf 3 m. s. prolettico מִמְרָא 1. parola; comando; 2. Parola, Verbo λόγος
דִּי	ד pronome determinativo+ tetragramma abbreviato N.B. ¹¹ Letteralmente: <i>il suo Verbo, quello di JHWH</i>
בְּיוֹמָא	ב + st. enf. di יוֹם giorno

שְׁבִיעָא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
שְׁבִיעִיא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
עִבְדִּיתִיה	st.cs. f.s. di עֲבִידָא opera + suf. 3 m.s.
דִּי	pron. relativo/determinativo
בְּרָא	3 m.s. pf. Pe. בָּרָא creare
וְהָוָה	3 m.s. pf. Pe. הָוָה o הָוָא ebr. הָיָה essere; esserci
שַׁבָּא	sabato
וְנִיחַ	riposo
קְדָמוּי	קְדָם davanti + suf. 3 m. s.
בְּיוֹמָא	בְּ + st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעִיא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעִי settimo
מִכָּל	מִכָּל + מִן kal (st. cs. di כָּל)
עִבְדִּיתִיה	st.cs. f.s. di עֲבִידָא opera + suf. 3 m.s
דִּי	pr. relativo
בְּרָא	3 m s pf. Pe. בָּרָא creare

v. 3

וּבְרָךְ	3 m.s. pf. Pa.
אִיקְרִיה	אִיקְרָא gloria + suf. 3 m. s. (prolettico)
דִּיִּי	דִּי pr. determinativo (quello di) + tetragramma abbreviato

יַת	particella di accusativo (cf. ebr. אַת)
יוֹמָא	st. enf. di יוֹם giorno
שְׁבִיעֵיא	st. enf.; corrisponde all'ebr. שְׁבִיעֵי settimo
וְקִדִישׁ	3 m. s. pf. Pa ^c ēl (= Pi ^c ēl) santificare
יְתִיה	יַת segno di acc. + suf. 3 m.s
אַרוֹם	cong. causale
בֵּה	ebr. בּוֹ <i>in esso</i>
הֵוֵא	3 m.s. pf. Pe. הֵוֵא ebr. הָיָה essere; esserci
שְׁבָה	שָׁב riposo; st. enf. שָׁבָא + suf. prolettico
שִׁבָה	riposo (vocalizzazione dell'ed. critica)
וְנִיח	ו + נִיח riposo
קִדְמוֹתֵי	קִדְמָא davanti + suf. 3 m.s.
מִכָּל	מִן + *kāl (ebr. kōl)
עִבְדִּיתִיה	st.cs. f.s. di עִבְדָא opera
דְּבִרָא	דְּ pr. relativo + 3 m.s. pf. Pe. בִּרָא creare
אִיקְרִיה	אִיקְרָא gloria + suf. 3 m.s.(valore prolettico)
דִּיִּי	דְּ pr. relativo + tetragramma abbreviato
לְמַעְבַּר	ל + inf. cs. עֲבַד fare

Es 20,8-11

Testo masoretico

⁸ זָכוֹר אֶת-יּוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:

⁹ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתֶּךָ:

¹⁰ וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ

לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ-

וּבִתֶּךָ עֹבְדֶךָ וְאַמְתֶּךָ

וּבַהֲמֹתֶךָ וּגְרֶךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ:

¹¹ כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה

אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ

אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם

וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

עַל-כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת-יּוֹם הַשַּׁבָּת

וַיְקַדְּשֵׁהוּ: ס

Targum Onkelos

הַיְיָ דְכִיר יְת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדְשׁוּתָהּ
 שְׁתָּא יוֹמִין תַּפְּלַח וְתַעֲבֹד כָּל עַבְדֵּיךָ:
 וַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ
 לֹא תַעֲבֹד כָּל עַבְדֵּיךָ אֶת
 וַבְּרִיךְ וַבְּרַחֵם עַבְדֶּיךָ וְאֶמְתֵּיךָ
 וַבְּעִירֶיךָ וַגִּיּוֹרֶיךָ דִּי בְקִרְוֶיךָ:
 אֲרִי שְׁתָּא יוֹמִין עַבְד יְיָ
 יְת שְׁמַיָּא וְיְת אֲרַעָא
 יְת יַמָּא וְיְת כָּל דִּי בְהוֹן
 וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
 עַל כֵּן בְּרִיךְ יְיָ יְת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא
 וְקַדְשֵׁהּ:

Targum Jerushalmi I (Pseudo-Jonatan)

עמי בית ישראל הוון דכירין יומא דשבתא
 למקדשא יתיה
 שימא יומין תפלחון ותעבדון כל עבדתיכון
 ויומא שביעאה שבת ונניח קדם יי אלהכון
 לא תעבדון כל עבדמא אתון
 ובניכון ובנתיכון ועבדיכון ואמהותיכון
 וגיוריכון בקירוניכון
 ארום בשמא יומין ברא יי
 ית שמיא וית ארעא
 ית ימא וית כל מה דאית בהון
 ונח ביומא שביעאה
 בגין כן בריד יי ית יומא דשבתא
 וקדיש יתיה